

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**КОНЦЕПЦІЯ
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА**

ЧЕРНІГІВ 2015

Концепція організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва // Укладачі: Ільчук В.П., Садчиков В.С. – Чернігів: ЧНТУ – 2015. – 38 с.

Концепція розкриває особливості організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва, визначає принципи їх формування, функціонування та розвитку. В концепції обґрунтовані шляхи прискорення інноваційного розвитку аграрних підприємств на базі створення відповідного організаційно-економічного механізму та визначені перспективи їх подальшого розвитку.

Концепція призначена для працівників галузі сільського господарства, зайнятих організаційними, економічними та інноваційно-інвестиційними проблемами пов'язаними з розвитком організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Загальні положення.....	5
2. Особливості організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва.....	6
3. Принципи формування, функціонування та розвитку інноваційних аграрних підприємств	9
4. Шляхи прискорення інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва.....	14
5. Концептуальні основи розробки організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва.....	17
6. Перспективи розвитку підприємств галузі рослинництва в умовах прискорення інтеграційних процесів	27
Висновки.....	34
Література.....	36

ВСТУП

Підприємства галузі рослинництва виробляють в середньому понад 40% всієї сільськогосподарської продукції країни. Від рівня розвитку аграрних підприємств залежить і рівень розвитку тваринництва. До цієї галузі сільського господарства відносять зернові та зернобобові культури, кормові культури (коренеплоди), овоче-баштанні культури, картопля, а також технічні культури.

Інноваційний розвиток підприємств аграрної сфери в умовах сучасної економічної ситуації залежить не тільки від ресурсного потенціалу регіону або певної кількості інноваційно-активних підприємств, розташованих в даному регіоні, а в значній мірі від науково-технічного прогресу, як головного соціально-економічного чинника розвитку інновацій в суспільстві.

Актуальність введення інноваційних технологій у підприємства сільськогосподарського сектору обумовлено переходом української економіки від планової до ринкової (інноваційної), як основної моделі розвитку сільськогосподарського сектору, за якої конкурентоспроможність підприємств є результатом їх ефективної економічної, соціальної та інноваційної діяльності. Складність і багатогранність взаємодії інноваційних та інвестиційних процесів дозволяє говорити про необхідність постійного вдосконалення наукових підходів до формування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва, а також про трансформацію організаційно-економічного механізму в базову стратегічну модель розвитку галузі рослинництва. Така трансформація організаційно-економічного механізму розглядається як один з основних способів адаптації аграрної галузі до змін зовнішнього ринкового середовища та створення сприятливих умов для інноваційного розвитку, поліпшення якості кінцевого аграрного продукту для повного задоволення попиту споживачів на вітчизняному та зарубіжних ринках. Організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва повинен створити сприятливі умови для інноваційно-інвестиційної діяльності та забезпечити інноваційний розвиток аграрних підприємств.

Проведене дослідження дозволило обґрунтувати теоретичні і методологічні основи агроінновацій, узгодити стратегію розвитку виробництва аграрного продукту з наявним інноваційним потенціалом підприємств та відобразити елементи механізму регулювання інноваційної діяльності як основної передумови розвитку інноваційних процесів на підприємствах галузі рослинництва.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Основні положення концепції формуються на прикладі Чернігівської області, соціально-економічний та інноваційний розвиток якої, виходячи з географічного, геополітичного та економічного становища безпосередньо залежать від ефективного організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва.

Чернігівська область розташована у північній частині України і має сприятливе економіко-географічне та особливе геополітичне становище, що позитивно позначається на інноваційному розвитку підприємств галузі рослинництва. Для Чернігівської області інноваційний розвиток та ефективне організаційно-економічне забезпечення підприємств галузі рослинництва стає пріоритетним, без реалізації якого неможливо досягти прогресу у міжрегіональному, міжнародному та транскордонному співробітництві. Розширення міжнародних економічних зв'язків регіону стане вагомою передумовою зростання іноземного інвестування та сприятиме ефективному впровадженню інновацій на підприємствах галузі рослинництва.

Серед основних проблем, які стримують інноваційний розвиток підприємств галузі рослинництва є:

- високий рівень фізичного та морального зносу основних виробничих засобів, переважна більшість яких є застарілими та неефективними;
- обмежена інвестиційна діяльність, що обумовлено недостатністю власних та залучених фінансових ресурсів;
- невирішеність питання щодо джерел фінансування;
- слабка взаємодія органів державної влади, бізнес-структур та науково-дослідних установ;
- відсутність цілеспрямованої державної та регіональної політики інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва.

Нагальне вирішення даних проблем має важливе значення як для розвитку галузі рослинництва, так і для сільського господарства регіону в цілому.

Розробка та реалізація концепції має на меті науково-теоретичне обґрунтування та практичне застосування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва.

Основними завданнями застосування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку є:

- реалізація інноваційного потенціалу аграрного підприємства з метою прискорення процесів розробки та впровадження нової техніки та прогресивних аграрних технологій;

– прискорення процесу інноваційного розвитку аграрних підприємств за допомогою формування інноваційної інфраструктури в аграрній сфері, розвитку нових форм господарювання та системи державної підтримки інноваційних процесів в аграрній сфері;

– ефективне використання законодавчої підтримки з боку держави та інституційного забезпечення у створенні якісно нових агротехнологій, форм організації аграрного виробництва та інноваційного потенціалу всіх суб'єктів господарювання;

– створення належних фінансово-економічних та виробничо-технологічних умов для реалізації інноваційного потенціалу аграрних підприємств та організація ефективного інноваційного процесу.

Проведення аналізу економічного стану підприємств галузі рослинництва дозволить виявити їх сильні та слабкі сторони функціонування, визначити подальші напрямки розвитку та пріоритетність їх виробничої та інвестиційної діяльності завдяки ефективному організаційно-економічному забезпеченню інноваційного оновлення:

– створення умов для організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва;

– визначення напрямків стратегічних орієнтирів прискорення інноваційної діяльності підприємств галузі рослинництва.

Концепція ґрунтується на положеннях Конституції України, Законів України, Постанов Кабінету Міністрів України, Програми інноваційно-інвестиційного розвитку Чернігівської області, а також Стратегії соціально-економічного розвитку Чернігівської області на період до 2015 року.

2. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ РОСЛИНИЦТВА

Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку аграрних підприємств характеризується використанням нових, прогресивних технологій у галузі сільськогосподарського виробництва, переходом до випуску високотехнологічної продукції, новачійними організаційними й управлінськими рішеннями в діяльності підприємства, щодо зміни зовнішніх та внутрішніх умов розвитку у рамках проведення господарської, виробничої та економічної діяльності.

До проблем впровадження інноваційних процесів на підприємствах галузі рослинництва можна віднести:

– недостатнє фінансування наукових досліджень і впровадження інноваційних розробок у галузі рослинництва;

– недосконалість нормативно-правової бази інноваційної діяльності аграрних підприємств;

– невідповідність організаційної структури підприємств сільськогосподарського сектору економіки, головним вимогам інноваційного розвитку аграрних підприємств.

Підприємства галузі рослинництва, які тільки розпочинають інноваційну діяльність повинні впроваджувати спеціальну систему заходів державної підтримки та поліпшення фінансового забезпечення, яка включає в себе:

- встановлення податкових знижок;
- надання пільгових кредитів;
- використання прискорених методів амортизації сільськогосподарської техніки;
- страхування інноваційної діяльності;
- механізм технічної підтримки (передача у користування приватних підприємств державних технологій і ноу-хау, залучення коштів приватних інвесторів для фінансування інноваційної діяльності).

Активізація інноваційної діяльності підприємств галузі рослинництва має включати в себе такі заходи:

- екологізація виробництва (збереження навколишнього середовища);
- збільшення витрат на підготовку менеджерів та працівників високої кваліфікації;
- мотивація менеджерів та працівників підприємств галузі рослинництва до інноваційної діяльності;
- політика аграрного підприємства обов'язково має бути спрямована на інноваційну діяльність;
- співробітництво з іноземними підприємствами-партнерами, обмін досвідом, тренінги, обмін персоналом та ін.

Розглядаючи вплив інноваційних процесів на розвиток організаційно-економічної структури підприємств АПК, зазначимо, що вони сприятимуть оптимізації організаційних форм та інтеграційних зв'язків, удосконаленню інфраструктури агропромислового комплексу.

Інноваційна спрямованість аграрного підприємства передбачає:

- задоволення потреб району, міста, чи регіону та населення у високоякісній аграрній інноваційній продукції; зменшення залежності аграрного підприємства від імпортних закупівель;
- нарощування інноваційного потенціалу аграрного підприємства для підвищення конкурентоспроможності, збільшення валютних надходжень до бюджету підприємства та регіону;
- допомога в розвитку місцевої інфраструктури, на основі соціально-економічної кооперації на регіональному рівні (кооперування з місцевими органами влади);
- встановлення стабільних надходжень податкових коштів аграрних підприємств до місцевого бюджету в результаті проведення інноваційної діяльності;

- створення ефективних умов діяльності аграрного підприємства для виходу на аграрні ринки СOT.

Інноваційний розвиток аграрних підприємств дозволяє:

– прискорити створення відповідної інфраструктури інноваційного розвитку аграрної сфери економіки;

– вдосконалити систему оподаткування шляхом поступового зменшення податкових ставок на нагромадження та інвестиції;

– створити умови для розвитку приватного інвестування в сільськогосподарський сектор;

– зорієнтувати підприємства рослинництва на економічне зростання за рахунок впровадження агроінновацій, що забезпечують підвищення якості життя громадян сільської місцевості.

Підприємства галузі рослинництва повинні спрямовувати свої інноваційні зусилля на ефективне використання всіх видів наявних ресурсів з урахуванням досягнень в управлінні та організації виробництва аграрної продукції іншими аграрними країнами.

Сучасна інноваційна діяльність аграрних підприємств поєднує: науково-технічні, управлінські, виробничі та інші заходи, спрямовані на ефективне створення, виробництво та просування інноваційної продукції.

Інноваційна діяльність підприємств галузі рослинництва розглядається у двох напрямках: тактичному і стратегічному.

У тактичному аспекті інноваційна діяльність має бути спрямованою на забезпечення якості продукції відповідним стандартам і вимогам, удосконалення виробництва через впровадження нових технологій і використання продуктивніших елементів техніко-технологічної бази. Разом це сприяє формуванню та розвитку інноваційного потенціалу підприємства. Інноваційні процеси та їх практична реалізація мають певні особливості, що накладають певний відбиток і на формуванні організаційно-економічних взаємовідносин між суб'єктами АПК, а саме:

– прискорюють розвиток суб'єктів господарювання за ринковими принципами з урахуванням вимог об'єктивних економічних законів;

– забезпечують формування конкурентних переваг, зміцнення конкурентного статусу підприємства;

– визначають позицію підприємства на ринку;

– сприяють оптимізації політики ціноутворення;

– створюють підґрунтя для суспільного визнання підприємства.

Щоб інноваційний розвиток аграрного підприємства відповідав своєму призначенню і виправдав покладені на нього надії, необхідне рішення цілого комплексу завдань (рис. 1). Інституційно-організаційне забезпечення інноваційного розвитку аграрного підприємства включає в себе всі основні складові, які забезпечують ефективне впровадження інноваційних сільськогосподарських технологій для ефективної діяльності на ринках збуту.

Рисунок 1 – Інституційно-організаційне забезпечення інноваційного розвитку аграрного підприємництва

Інноваційний розвиток аграрних підприємств передбачає на основі врахування особливостей розвитку даної галузі комплексне використання наукомістких факторів виробництва технологічної, організаційної, економічної та управлінської сферах для забезпечення стабільно високої конкурентоспроможності аграрної продукції на внутрішніх і зовнішніх ринках.

При формуванні основних напрямів інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва головне – комплексність, тобто участь в інноваційному процесі усіх суб'єктів інноваційного циклу (розробників ідей, підприємців, інвесторів та ін.).

3. ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ, ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Відсутність відпрацьованих механізмів впровадження інновацій, недосконала система науково-технічної інформації, що не відповідає ринковій економіці, не дозволяють реалізовувати ефективну схему взаємодії наукових установ з впроваджувальними структурами. Це веде до зростання собівартості і низької конкурентоспроможності продукції, гальмує соціально-економічний розвиток сільської місцевості, різко знижує якість життя на селі. Інноваційні процеси в АПК мають свою

специфіку. Вони відрізняються різноманіттям регіональних, галузевих, функціональних, технологічних і організаційних особливостей. Аналіз умов і факторів, що впливають на інноваційний розвиток АПК, дозволив поділити їх на негативні (стримуючі інноваційний розвиток) і позитивні (що сприяють прискоренню інноваційних процесів) (рис. 2).

Рисунок 2 – Умови та фактори, що впливають на інноваційний розвиток АПК

Комплексний характер інновацій в АПК висуває специфічні вимоги до механізму інноваційного розвитку (нормативно-правовій базі інноваційної діяльності, організації та управління, інноваційного маркетингу, розвитку інноваційної структури).

На новому етапі розвитку національної економіки, пов'язаному з неухильним входженням в світовий ринок, можливе виникнення складного становища вітчизняного бізнесу, особливо в аграрному секторі економіки. Така ситуація обумовлюється, насамперед, низькою конкурентоспроможністю аграрних підприємств у порівнянні з зарубіжними виробниками.

Такий стан вимагає активного використання вітчизняного і світового досвіду роботи аграрних форм бізнесу, які відповідають сучасним світовим тенденціям розвитку. У цьому випадку для розв'язання цієї проблеми потрібно сформулювати основні принципи формування, ефективного функціонування та розвитку інноваційних аграрних підприємств з метою

підвищення їх конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки регіону (рис. 3).

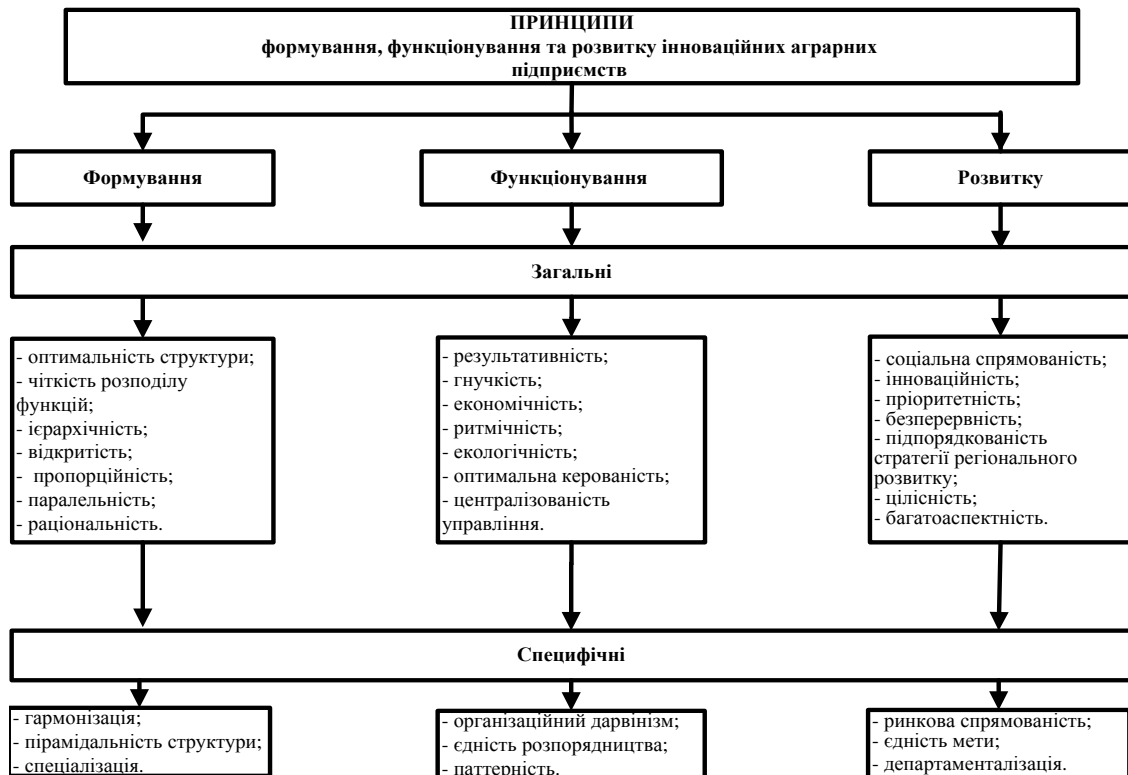

Рисунок 3 - Формування принципів інноваційного функціонування та розвитку підприємств рослинництва

Принципи формування, функціонування та розвитку інноваційних аграрних підприємств:

1. Принцип оптимальної структури передбачає раціональне співвідношення спеціалізації та кооперації виробничої діяльності.

2. Принцип чіткого розподілу функцій між підрозділами і посадовими особами виключає дублювання і паралелізм у роботі, ліквідує подвійність підпорядкування і забезпечує встановлення чітко окреслених меж у діяльності функціональних підрозділів і керівників. Цей принцип ґрунтується на такому правилі: кожна ланка повинна мати одного безпосереднього керівника і точно визначені функції.

3. Принцип ієрархічності передбачає вертикальний поділ управління організаційною структурою, тобто виділення рівнів управління і підпорядкування нижчих рівнів управління вищим.

4. Принцип відкритості полягає у відкритій, прозорій, публічній діяльності організаційної структури.

5. Принцип пропорційності – чисельність персоналу підрозділів має бути пропорційна обсягові їх діяльності.

6. Принцип раціональності – організаційна структура по можливості створення повинна бути якомога простішою та прозорою.

7. Принцип паралельності – одночасне протягом періоду виконання двох і більше робіт.

Принципи функціонування:

1. Принцип результативності означає, що при здійсненні будь-яких видів діяльності слід постійно порівнювати витрати, понесені в результаті діяльності з отриманим результатом;

2. Принцип гнучкості означає, що організаційна структура повинна оперативного адаптуватися до зміни економічних, соціальних та політичних умов.

3. Принцип економічності структури забезпечує зменшення витрат на створення і вдосконалення організаційних структур управління.

4. Принцип ритмічності – рівномірний розподіл праці протягом певного відрізка часу.

5. Принцип екологічності полягає в досягненні кращих показників у всіх екологічних аспектах діяльності організаційної структури.

6. Принцип оптимальної керованості – передбачає, що кожна дія, кожний елемент виробництва та кожна структура повинні бути керованими і контрольованими, що узгоджено з принципом зворотного зв'язку.

7. Принцип централізованості управління – процес, при якому глобальні команди, сигнали, що управляють, формуються в єдиному центрі управління і передаються з нього численним об'єктам управління.

Принципи розвитку:

1. Принцип соціальної спрямованості означає, що в плануванні діяльності підприємства необхідно враховувати інтереси людей, забезпечувати соціальні потреби.

2. Принцип інноваційності – це орієнтація на інноваційний шлях розвитку новоствореного підприємства, впровадження сучасної техніки та технологій.

3. Принцип пріоритетності полягає в тому, що організаційна структура сама вирішує що є пріоритетним для її економічного розвитку.

4. Принцип безперервності – постійна, безперервна, ефективна економічно-доцільна та логічно-обґрунтована діяльність організаційної структури.

5. Підпорядкованість стратегії регіонального розвитку полягає в тому, що кожна організаційна структура повинна займати свою нішу в регіональному розвитку економіки і відповідати певній регіональній стратегії.

6. Принцип цілісності потребує розглядати організаційну структуру як об'єкт, як цілісне утворення, всі складові якого функціонують на реалізацію спільної мети.

7. Принцип багатоаспектності припускає сполучення різних аспектів економічної та соціальної діяльності організаційної структури:

– особистісний аспект припускає вплив, спрямований на розвиток ресурсів організаційної структури;

– поведінковий аспект припускає цілеспрямоване формування стратегії поведінки в ринкових умовах;

– просторово-централізований аспект припускає активне формування систем соціальної підтримки в рамках економічної діяльності певної організаційної структури.

Специфічні принципи:

1. Принцип гармонізації – гармонізована та ефективна взаємодія однієї організаційної структури з іншими суб'єктами економіки.

2. Принцип пірамідальності структури полягає в тому, що в ієрархічній системі кожен працівник може вирости тільки до рівня своєї некомпетентності.

3. Принцип спеціалізації – окремі групи працівників організаційної структури зайняті певною діяльністю, спрямованою на досягнення загальної мети.

4. Принцип організаційного дарвінізму – основні принципи природного добору можуть бути застосовані і до організаційних структур. Так, підприємства, що зуміли адаптуватися до умов «агресивного» зовнішнього середовища – виживають, розвиваються і розкривають свій потенціал, а ті, що не змогли цього зробити – гинуть.

5. Принцип єдності розпорядження – віддавати накази щодо будь-яких дій може тільки керівник, і відповідальність за виконання його підлеглих несуть лише перед ним.

6. Паттерність – закономірна регулярність, повторюваність певних економічних елементів в діяльності конкретної організаційної структури.

7. Принцип ринкової спрямованості вказує на те, що новостворена організаційна структура має орієнтуватися на ринкові відносини між конкурентами; керуючись цим принципом аграрне підприємство як суб'єкт економічних та ринкових відносин самостійно визначає пріоритети, мету та напрями своєї діяльності і на підставі цього ефективно спрямовує розвиток свого продукту на ринку.

8. Принцип єдності мети вимагає поєднання в управлінні організаційною структурою мети організації, її структурних підрозділів і окремих працівників.

9. Департаменталізація – групування працівників організаційної структури за функціями, продуктами, розміщенням підрозділів організаційних структур та за споживачами.

Керуючись принципами інноваційного функціонування та розвитку аграрних підприємств, діяльністю сучасних агробізнесових структур в

Україні та в Чернігівській області потрібно в подальшому сформувати нові раціональні організаційні форми підприємств агробізнесу.

Робота по впровадженню інновацій носить фрагментарний характер, в системі немає координуючої ланки, діяльність якої була б зорієнтована на кінцевий результат.

У регіональному розрізі економіки АПК, агробізнес не має виразної концепції розвитку інновацій та інноваційної інфраструктури аграрних підприємств, що, стримує процес освоєння досягнень НТП в аграрній галузі.

4. ШЛЯХИ ПРИСКОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА

Інноваційний розвиток підприємств галузі рослинництва залежить від інвестиційного забезпечення інновацій в галузі сільського господарства.

Інвестиційне забезпечення визначається такими складовими:

- інвестиційний потенціал;
- інвестиційна привабливість;
- інвестиційний ризик;
- інвестиційний механізм.

Створення умов для макроекономічної збалансованості сприятиме підвищенню ділової активності аграрних підприємств, що представляють собою результат цілеспрямованого впливу сукупних факторів (інвестиційних, маркетингових, виробничих та ін.) для забезпечення розвитку їх економічного, інвестиційного та інноваційного потенціалу.

Щоб досягти зростання інвестицій, здатність забезпечити модернізацію галузі та її перехід на інноваційний рівень, необхідно вирішити комплекс проблем з різним рівнем впливу на інвестиційну активність.

До цих проблем можна віднести:

- відсутність сприятливого підприємницького клімату та інституційного середовища;
- відсутність повної довіри між бізнесом та владою;
- надлишкова присутність держави в економіці;
- енерго-сировинне забезпечення вітчизняної економіки;
- слабе регулювання експортної політики в напрямі збільшення частки експорту товарів;
- вивезення капіталу;
- низька конкурентоспроможність вітчизняних товарів і як наслідок слабка конкуренція на зовнішньому аграрному ринку;

- низька продуктивність праці і слабка сприйнятливість аграрного сектора до інвестицій в цілому;
- здійснення інвестицій у заходи, пов'язані в основному з підтриманням виробничої діяльності;
- постійно зростаюча проблема дефіциту кваліфікованих робітників;
- повільне проведення структурних реформ;
- низька частка фінансових вкладень у капітал аграрного підприємства.

Дані складові інвестиційного забезпечення інновацій підприємств галузі рослинництва відображають не тільки динаміку залучення інвестицій, а й співвідношення ряду економічних та інвестиційних показників, що характеризують ступінь мінливості інвестиційної діяльності аграрного підприємства (рис. 4).

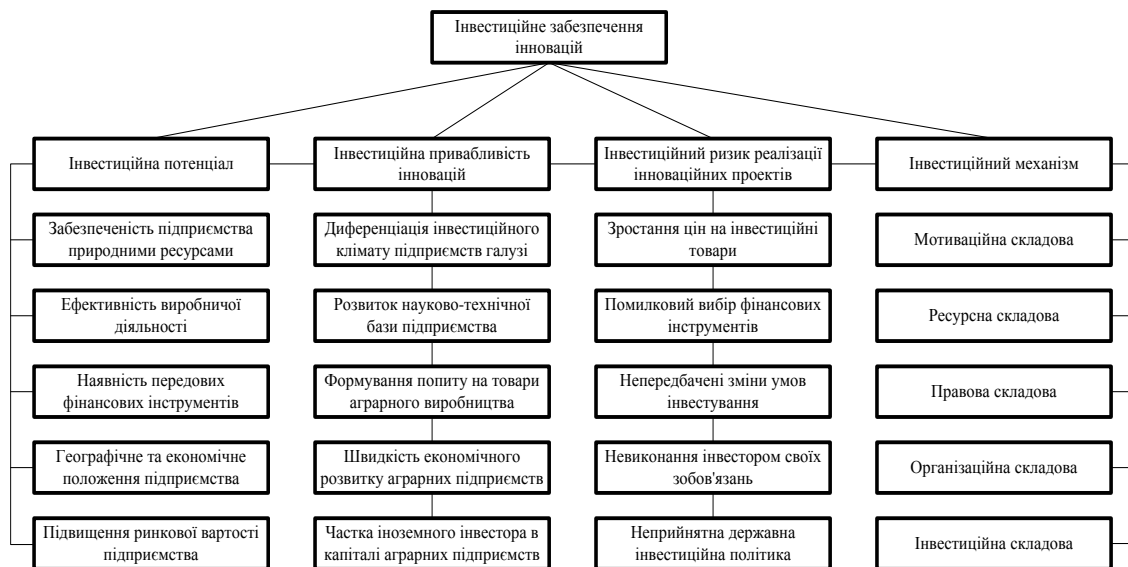

Рисунок 4 – Складові інвестиційного забезпечення інновацій підприємств галузі рослинництва

Інвестиційна активність кожного аграрного підприємства додатково визначає показники капіталізації фінансових ресурсів та капітало- і фондівіддачі від них.

Таким чином, інвестиційне забезпечення інновацій – це фактичний результат складної динамічної взаємодії всіх її складових, можливостей інвестування та рівня ймовірності досягнення заданої кінцевої мети інноваційної діяльності підприємства.

На інноваційний розвиток аграрного підприємства можуть впливати також загальноекономічні фактори інвестиційної активності (рис. 5).

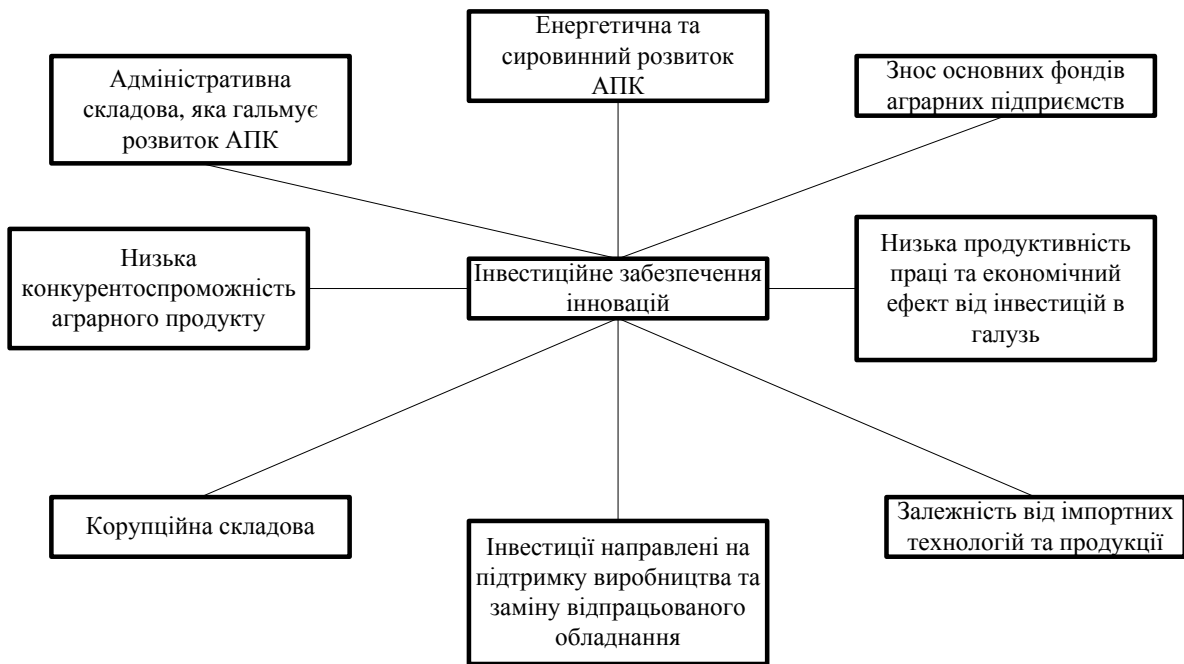

Рисунок 5 – Загальноекономічні фактори впливу на інвестиційне забезпечення інновацій підприємств галузі рослинництва

Аграрне підприємство може вибирати і реалізовувати тільки такі інноваційні проекти, які більшою мірою відповідають його інвестиційним можливостям.

Сучасна ситуація в інвестиційній сфері АПК формувалася під впливом таких чинників:

- зміна структури та джерел фінансування інвестиційних витрат;
- інституціональні зміни в галузі сільського господарства;
- відносне скорочення платоспроможного попиту у зв'язку із зміною рівня і структури цін на інвестиційну продукцію аграрного сектору економіки;
- зміна структури інвестиційного попиту і його невідповідність потужностям аграрного сектора економіки.

Одна з умов стимулювання припливу іноземного капіталу і захисту іноземних інвестицій – удосконалення законодавчої бази і правових норм, а також можливість забезпечити їх обов'язкове дотримання.

Крім того, сучасні процеси в аграрному секторі вимагають чітко прописаних механізмів обороту земель аграрного призначення, їх частка досягає 5 - 6% всіх земель, що підлягають обороту (в розвинених країнах і основних країнах з транзитною економікою 0, 5 - 2%).

На основі розглянутих вище даних, визначимо та сформулюємо основні шляхи підвищення інвестиційної активності підприємств галузі рослинництва:

- вдосконалення цінових стимулів, підвищення якості державних інвестицій і збільшення їх обсягу;

- розширення доступу до фінансових послуг і зниження впливу незастрахованих ризиків;
- удосконалення сутності, тенденцій і основних форм регулювання та управління інвестиційною діяльністю підприємства;
- розкриття основних організаційно-економічних перетворень в механізмі управління інвестиційною діяльністю, необхідних для підвищення її ефективності;
- розробка заходів державного регулювання інвестиційної діяльності для подальшого розвитку та активізації інвестиційних процесів в галузі сільського господарства;
- раціональне використання засобів на реалізацію безприбуткових проєктів, тобто зниження витрат на досягнення науково-технічного, соціального чи економічного ефектів від виробництва аграрної продукції;
- залучення субсидій та пільгових кредитів від міжнародних фінансово-кредитних організацій і приватних іноземних інвесторів;
- забезпечення мінімізації інвестиційних ризиків, пов'язаних з реалізацією конкретних агропроєктів;
- мінімальне втручання органів влади в господарську діяльність інвесторів, які вкладають кошти у підприємства рослинництва;
- звільнення від усіх податків до місцевих бюджетів підприємств, які створюють в результаті інвестування нові робочі місця на строк до двох років з моменту заповнення вакансій;
- виокремлення організаційно-економічних заходів підвищення ефективності інвестиційних процесів на підприємствах рослинництва.

Ефективне використання інвестиційної складової в розвитку аграрних підприємств – це комплексний процес. Він вимагає розробки інвестиційних програм розвитку підприємств галузі рослинництва та визначення інвестиційної стратегії розвитку цих підприємств в Чернігівському регіоні.

5. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ РОЗРОБКИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА

Організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва складається з декількох стратегічних складових, кожна з яких має свої форми і методи управління.

Процес управління інноваційним розвитком, який включає процедурні, організаційні, інформаційні, технічні аспекти реалізації стратегії інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва, є засобом раціонального та ефективного використання нововведень в

роботі аграрних підприємств, розробці нового аграрного продукту, техніко-технологічному переоснащенні виробництва (рис. 6).

Рисунок 6 – Стратегічні складові організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва

Ефективність інноваційного розвитку підприємств залежить не тільки від того, наскільки ефективна діяльність самих аграрних підприємств, але і від того, як вони взаємодіють один з одним як елементи загальної інноваційної системи, спрямованої на створення та використання новітніх технологій в аграрному секторі економіки, а також із державними інституціями

На основі вищенаведених стратегічних складових організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку аграрних підприємств сформуємо концептуальну схему управління інноваційним розвитком підприємств галузі рослинництва (рис. 7).

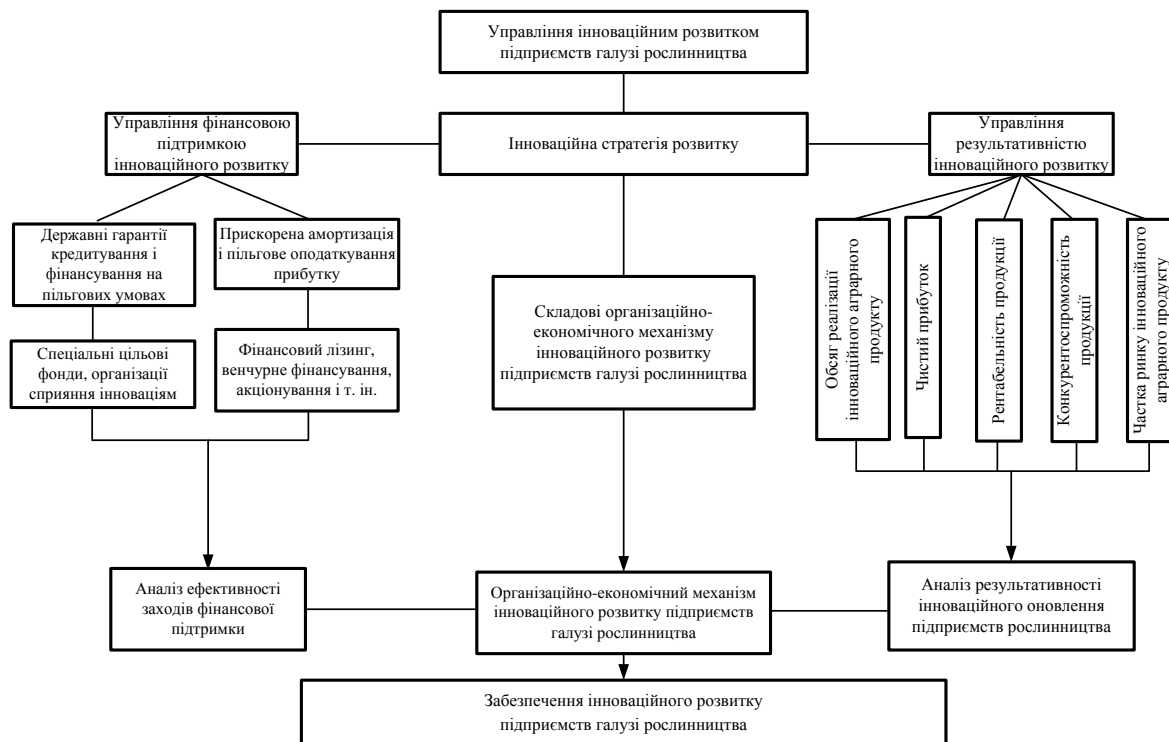

Рисунок 7 – Концептуальна схема управління інноваційним розвитком підприємств галузі рослинництва

Виходячи з цього, кожне аграрне підприємство розробляє свою стратегію інноваційно-технологічного розвитку, при цьому враховуючи власні інтереси, цілі та потенційні можливості подальшого розвитку підприємства.

Держава повинна стимулювати підприємства галузі рослинництва до впровадження інноваційних технологій і встановлювати на законодавчому рівні загальні правила ведення аграрного бізнесу.

У сучасних умовах організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва впроваджує інвестиційну стратегію підприємства шляхом розробки і реалізації інноваційних проектів, головна особливість яких полягає у тому, що вони охоплюють етапи, пов'язані як із здійсненням дослідницької фази життєвого циклу інновацій, так і виконанням всіх інших етапів, закінчуючи дифузією інноваційного продукту.

Розглянемо чинники зростання інвестицій в інноваційну діяльність (рис. 8).

Рисунок 8 – Чинники зростання інвестицій в інноваційну діяльність підприємств галузі рослинництва

Ефективне співвідношення і використання чинників зростання інвестицій та основних шляхів інноваційного розвитку аграрних підприємств, а також тісний взаємозв'язок через систему управління між інноваційною, виробничою та маркетинговою діяльністю приводять до позитивного результату здійснення інноваційної стратегії.

Формування інноваційної стратегії підприємств галузі рослинництва дозволяють забезпечити:

- зростання виробництва (швидкі темпи (більше 20% за рік); середні (5-10%), малі (нижче 5%));
- реконструкцію, розширення або нове будівництво;
- вихід на ринок нового аграрного продукту, освоєння вже створених і введених в дію потужностей;
- проектування та придбання нового обладнання;
- розробку нових видів продукції і нових технологічних процесів;
- удосконалення діючих технологічних процесів і модифікація аграрної продукції;
- вдосконалення діючих технологічних процесів;
- виробництво взаємопов'язаних аграрних продуктів;
- зростання обсягів виробництва;
- підтримання на низькому рівні собівартості аграрної продукції;
- освоєння виробництва нових аграрних продуктів, що дозволяють задовольняти вимоги різних ринків;

– створення науково-технічного потенціалу аграрних підприємств, здатного вирішувати різнопланові завдання.

Реалізація інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва можлива лише за умови дотримання певних вимог щодо забезпечення ефективності організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва:

– відповідність інвестиційного потенціалу підприємств галузі рослинництва запитам розробки та впровадженню інновацій;

– комплексність, системність та гнучкість у прийнятті рішень по стратегічному, оперативному та аналітичному спрямуванню інвестицій на інноваційний розвиток підприємств галузі рослинництва;

– застосування контролю над цільовим використанням інвестиційних ресурсів при фінансуванні інноваційної діяльності на всіх етапах функціонування підприємств галузі рослинництва;

– інтегрованість стратегічних орієнтирів інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва зі світовими стандартами та тенденціями розвитку провідних аграрних технологій;

– диференціація впровадження інновацій в залежності від технічного рівня підприємств галузі рослинництва та їх ринкової спрямованості;

– застосування пільг та преференцій до підприємств галузі рослинництва за умови ефективного впровадження інновацій в технологічний процес.

Перераховані вимоги мають постійно уточнюватися, деталізуватися, коригуватися відповідно до змін у функціонуванні підприємств галузі рослинництва під впливом різних економічних факторів.

Стимулювання розвитку інноваційного потенціалу підприємств галузі рослинництва може досягатися різними шляхами. Проте слід визначити основні два напрями:

– створення стимулів з погляду отримання підприємствами додаткового прибутку, інвестицій, які спрямовуються на розробку інновацій, ринків збуту, в наслідок реалізації нових схем просування продукції і забезпечення інноваційних видів діяльності підприємств галузі рослинництва. Поліпшення якості товарів, розширення ринків збуту, інші позитивні зміни у виробництві і реалізації продукції, що є результатом впровадження інновацій, повинні принести підприємствам додаткові прибутки, а акціонерам – збільшення дивідендів;

– створення мотивації до інноваційної діяльності для працівників підприємств з погляду забезпечення їх стабільними замовленнями, визначення довгострокової перспективи функціонування підприємств і відповідно, створення нових робочих місць в результаті виконання певної програми дій. Кінцевим результатом є поява особистого інтересу працюючих до інноваційного оновлення виробництва, адже їх доходи

стають стабільними на триваліший відрізок часу, що забезпечується шляхом інноваційного оновлення основних засобів.

Такі напрями з визначеними заходами спрямовані на стимулювання розвитку інноваційного потенціалу підприємств галузі рослинництва.

Реалізація організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва базується на визначених засобах, методах, важелях та інструментах інвестиційного забезпечення інновацій.

Система державного регулювання розвитку інноваційного аграрного підприємництва повинна виражатися у розробці законодавчо-нормативної бази, спрямованої на активізацію інноваційної діяльності підприємств галузі рослинництва, розробку і здійснення інноваційно-інвестиційної політики, підтримку інформаційно-аналітичного середовища інноваційних процесів (рис. 9).

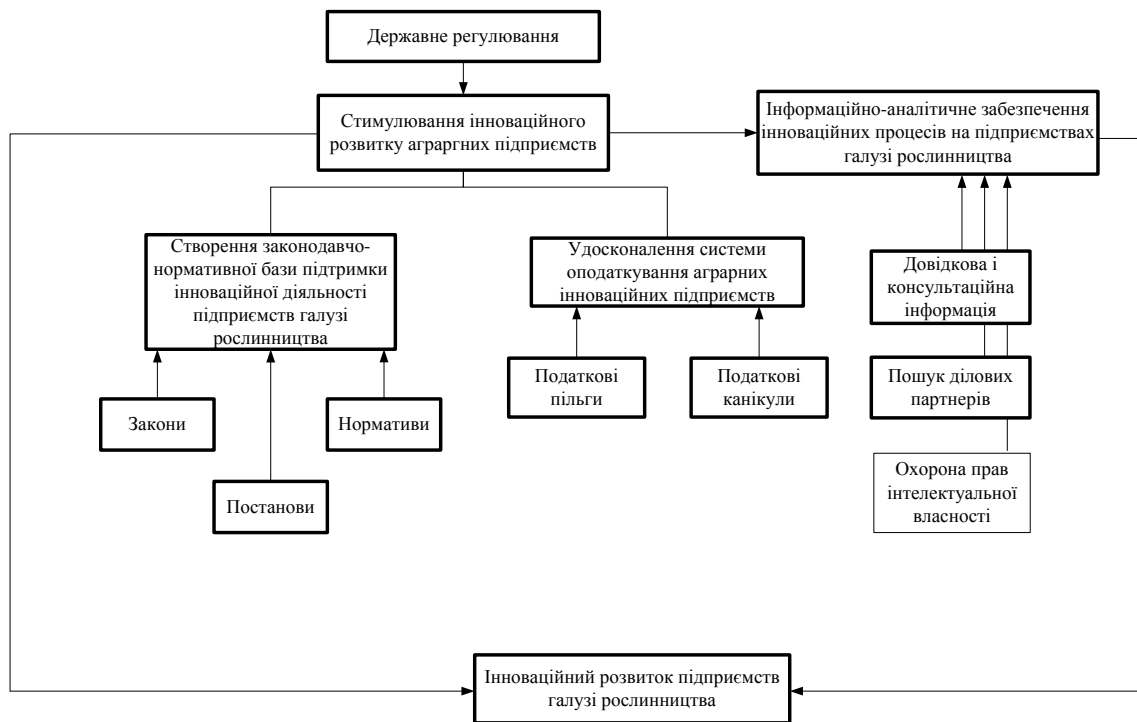

Рисунок 9 – Організація державного регулювання процесу інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва

Організація державного регулювання процесу інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва – крок по створенню і удосконаленню законодавства, що регулює інноваційну діяльність підприємств галузі рослинництва.

Не менш важливою складовою для реалізації організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку аграрних підприємств є інституційна складова (рис. 10).

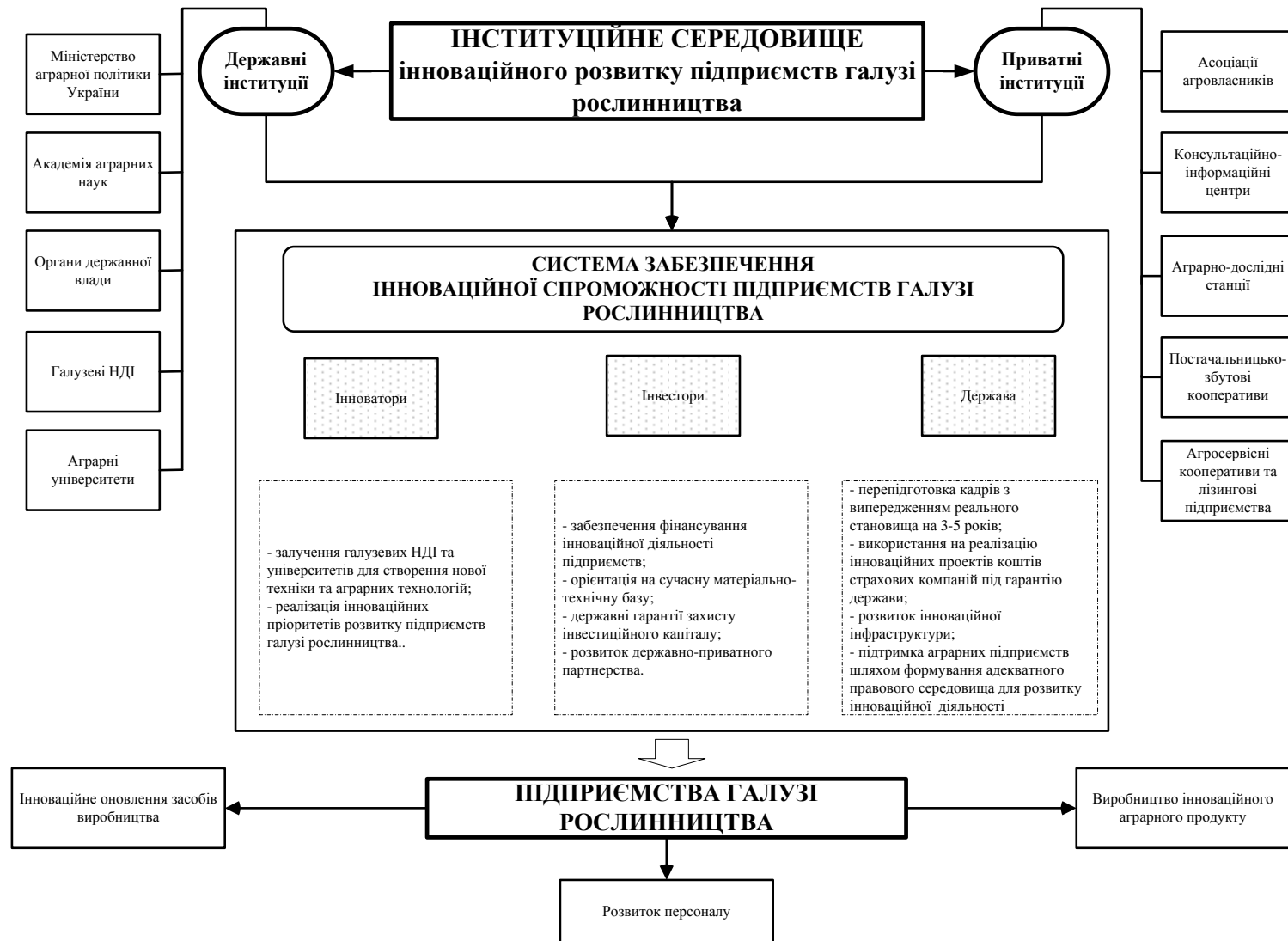

Рисунок 10 – Інституційне середовище інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва

Інституційне середовище інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва складається із державних та приватних інституцій і системи забезпечення інноваційної спроможності підприємств галузі рослинництва.

Державні інституції представлені: міністерством аграрної політики, академією аграрних наук, органами державної влади, галузевими НДІ, аграрними університетами.

Приватні інституції представлені: асоціаціями агровласників, консультаційно-інформаційними центрами, аграрно-дослідними станціями, постачальницько-збутовими кооперативами, агросервісними кооперативами та лізинговими підприємствами.

Інституційне середовище в даному випадку розглядається як сукупність основоположних економіко-соціальних та правових правил, що визначають рамки поведінки підприємств галузі рослинництва та утворюють базис для виробництва, обміну і розподілу інноваційного аграрного продукту. Таким чином інституційне середовище формує чіткий упорядкований набір інституцій, що визначають рамки та умови функціонування й інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва.

Інституційне середовище інноваційного розвитку може бути сприятливим за умови узгодження інституціональних інтересів суб'єктів та об'єктів інституцій.

Інституціональне середовище піддається постійній трансформації, що пов'язано з інституційними змінами, зумовленими невідповідністю між наявними інститутами і зміненими умовами зовнішнього середовища.

У процесі формування інституціонального середовища розвитку підприємств галузі рослинництва на особливу увагу заслуговує питання формування механізму моніторингу ефективності інститутів, їх закріплення у повсякденній життєдіяльності суб'єктів господарювання та своєчасної заміни відповідно до змін траєкторії інноваційного розвитку економічної системи, зумовлених викликами глобалізаційних та інтеграційних процесів.

Ефективному формуванню інституціонального середовища з метою забезпечення інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва будуть сприяти наступні заходи:

- впровадження індикативного планування основних макроекономічних показників інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва з урахуванням прогнозних оцінок зміни економічного стану та природних ресурсів;

- розробка програмних заходів щодо модернізації інноваційної інфраструктури з метою забезпечення сприятливих умов для активізації інноваційних процесів;

- посилення відповідальності на законодавчому рівні щодо створення необхідних умов для інноваційного розвитку економіки аграрного сектору;

– удосконалення правової бази з метою сприяння ефективному впровадженню заходів в інноваційну діяльність підприємств галузі рослинництва [156];

– проведення пропаганди еколого-соціальних цінностей серед підприємств галузі рослинництва (впровадження заходів з підвищення екологічної культури використання природних ресурсів).

– формування нових форм співробітництва державних органів влади, громадськості та підприємств галузі рослинництва щодо реалізації інноваційної політики розвитку в галузі рослинництва;

– забезпечення учасників інституціонального середовища інформацією про розвиток інноваційного аграрного продукту.

Організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва повинен створити сприятливі умови інноваційно-інвестиційної діяльності та забезпечити інноваційний розвиток аграрних підприємств.

На рівні аграрного підприємства організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку (ОЕМІР) націлений на:

прискорення розвитку науково-технічного прогресу в аграрній сфері; ефективну розробку інновацій та втілення комплексу заходів в інноваційний розвиток аграрного виробництва;

технологічне переоснащення основних засобів аграрних підприємств та забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції.

ОЕМІР виконує такі функції: фінансування, планування та розробку матеріально-технічного забезпечення інновацій; одержання, аналіз та використання інноваційної інформації; оцінку економічної ефективності інновацій; та інше. ОЕМІР має виконувати такі завдання:

– реалізація інноваційного потенціалу аграрного підприємства з метою прискорення процесів розробки та впровадження нової техніки та прогресивних аграрних технологій;

– прискорення процесу інноваційного розвитку аграрних підприємств за допомогою формування інноваційної інфраструктури в аграрній сфері, розвитку нових форм господарювання та системи державної підтримки інноваційних процесів в аграрній сфері;

– ефективно використання законодавчої підтримки з боку держави та інституційного забезпечення у створенні якісно нових агротехнологій, форм організації аграрного виробництва та інноваційного потенціалу всіх суб'єктів господарювання;

– створення належних фінансово-економічних та виробничо-технологічних умов для реалізації інноваційного потенціалу аграрних підприємств та організація ефективного інноваційного процесу.

На основі вищенаведених матеріалів, сформуємо організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва (рис. 11).

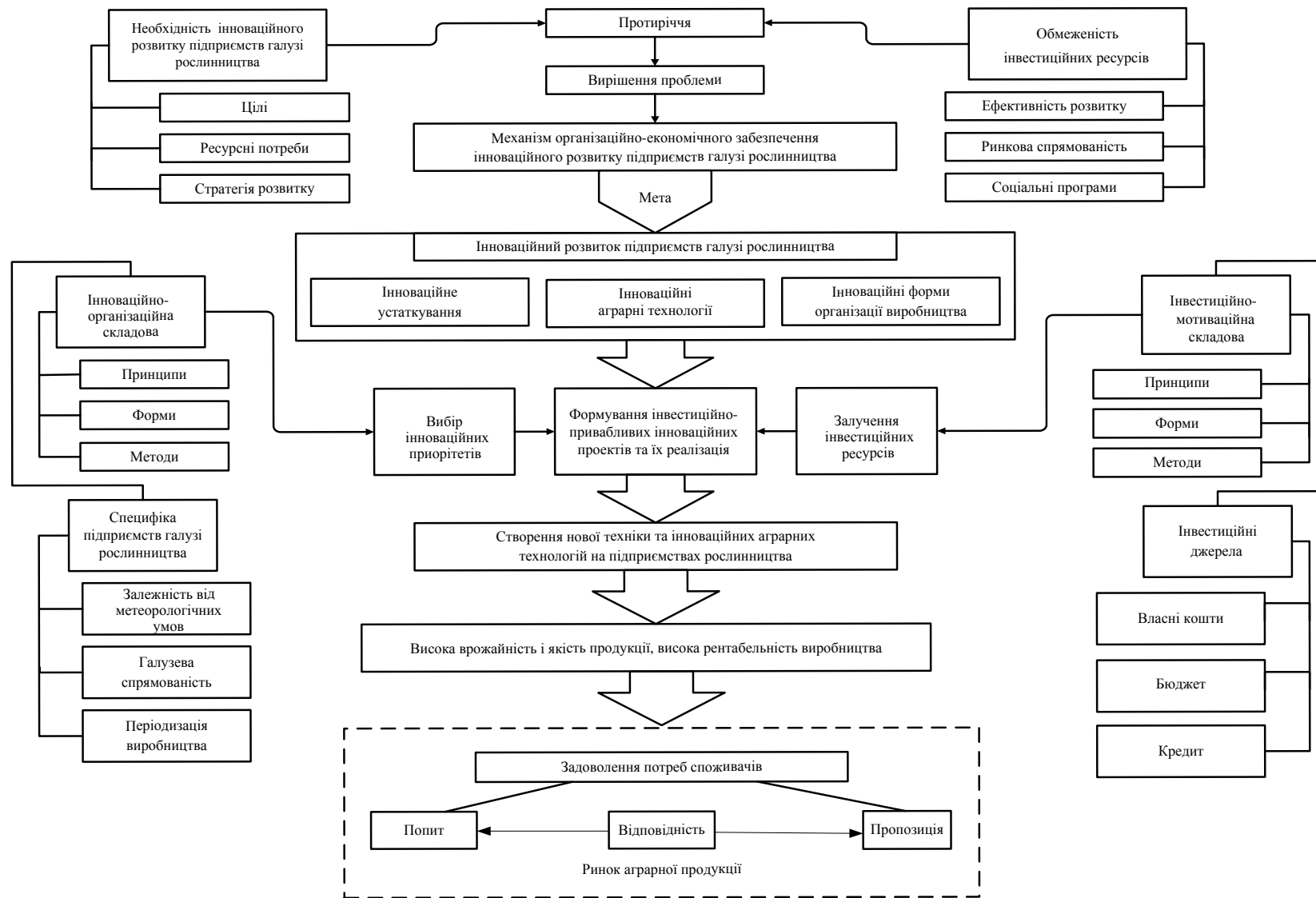

Рисунок 11 – Організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва

Складність і багатогранність взаємодії інноваційних та інвестиційних процесів дозволяє говорити про необхідність постійного вдосконалення наукових підходів до формування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва, а також про трансформацію організаційно-економічного механізму в базову стратегічну модель розвитку галузі рослинництва. Така трансформація організаційно-економічного механізму розглядається як один з основних способів адаптації до змін зовнішнього ринкового аграрного середовища та здійснення інноваційного розвитку, поліпшення якості кінцевого аграрного продукту для повного задоволення попиту споживачів даного виду продукту на території України та на зарубіжних ринках. За підсумками результатів дослідження всі елементи організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва можна об'єднати у два блоки:

– теоретичні і методологічні основи агроінновацій, узгодження стратегії розвитку виробництва аграрного продукту з наявним інноваційним потенціалом підприємства;

– відображення елементів механізму регулювання інноваційної діяльності як основної передумови розвитку інноваційних процесів на підприємствах галузі рослинництва;

В сукупності перераховані блоки складають систему елементів організаційно-економічного механізму, які повинні забезпечити ефективну діяльність підприємств галузі рослинництва. Впровадження організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва приведе до забезпечення стабільності економічного розвитку як на рівні галузі, так і на рівні країни.

6. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ РОСЛИНИЦТВА В УМОВАХ ПРИСКОРЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Визначення перспектив розвитку підприємств галузі рослинництва пов'язане з оцінкою інвестиційної привабливості сільського господарства в цілому і необхідності підвищення інвестиційного іміджу аграрних підприємств. Першочергові завдання щодо підвищення іміджу аграрних підприємств полягають у: підвищенні фінансової стабільності підприємств галузі рослинництва; стимулюванні процесу техніко-технологічного переоснащення виробництва; розвитку системи страхування посівів від несприятливих погодних умов та стихійних лих; створенні прогресивного регіонального інвестиційного законодавства, системи мікrokредитування підприємств галузі рослинництва; освоєнні сучасних кредитно-

інвестиційних механізмів (лізингу, франчайзингу, венчурного інвестування); стимулювання розвитку аграрної науки.

Для досягнення визначених цілей підприємствам галузі рослинництва необхідно реалізувати низку пріоритетних завдань:

- налагодити виробництво конкурентоспроможної інноваційної продукції за рахунок розробки продуктових інновацій;

- запровадити політику стимулювання маркетингової діяльності аграрних підприємств та проведення маркетингових досліджень ринку аграрної продукції;

- кооперування для перетворення національних аграрних компаній в транснаціональні для того, щоб забезпечити довгострокову перспективу розвитку виробництва конкурентоспроможної продукції рослинництва на світовому аграрному ринку;

- розширювати можливості транспортної інфраструктури в аграрному секторі економіки;

- сприяти розвитку геоінформаційних центрів для забезпечення відповідною інформацією виробників аграрної продукції.

Ефективна діяльність підприємств галузі рослинництва пов'язана з розв'язанням таких проблем:

- інноваційне оновлення матеріально-технічної бази аграрних підприємств, зношеність устаткування яких досягає 70-80%, а його середній вік – 30-35 років;

- подолання процесів «старіння» професіональних кадрів в аграрній галузі, створення належних умов для залучення молодих фахівців;

- розробка заходів щодо активізації збуту аграрної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках;

- впровадження нових аграрних технологій протидії виснаженню земель сільськогосподарського призначення та відновлення її продуктивності;

- досягнення політичної та економічної стабільності в країні, забезпечення розвитку фінансової системи держави та подолання труднощів в роботі з вітчизняними партнерами;

- створити належні умови для залучення іноземних інвестицій.

Стратегічним пріоритетом інноваційного, соціального та економічного розвитку підприємств галузі рослинництва має бути підвищення рівня продовольчої безпеки держави на основі нарощування обсягів виробництва продукції та поліпшення її якості, з метою виходу на іноземні ринки збуту.

Інноваційними пріоритетами розвитку підприємств галузі рослинництва доцільно назвати такі напрямки, які забезпечують європейський рівень якості аграрної продукції, її конкурентоспроможність на внутрішньому і зовнішньому ринках:

– розробка оптимізаційної моделі розвитку з метою сприяння комплексному освоєнню нових технологій підприємствами в процесі виробництва продукції рослинництва;

– підтримка органічних «зелених» підприємств, інноваційний розвиток яких сприятиме підвищенню обсягів виробництва продукції рослинництва високої якості і вихід цих підприємств на світовий продовольчий ринок;

– підтримка елітного насінництва і використання підприємствами високоврожайних новітніх сортів з метою підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва;

– сприяння виробництву продукції рослинництва за рахунок раціонального розміщення посівних площ під визначені культури в системі сівозміни та застосування сучасних технологій її вирощування з метою підвищення ефективності виробництва і переробки;

– створення служб контролю якості та сертифікації вітчизняної продукції рослинництва для здійснення підготовки аграрних підприємств до виходу на європейський продовольчий ринок;

– підтримка економічно важливих програм розвитку вітчизняного аграрного сектору та сприяння максимально-ефективній їх реалізації на території України.

Відобразимо пріоритетні засоби стимулювання розвитку інноваційних підприємств галузі рослинництва:

– виключення витрат на НДДКР, пов'язаних з основною виробничою та торговою діяльністю, з суми доходу, що оподатковується;

– субсидії на проведення досліджень із розробки нових видів продукції чи технологій;

– цільове стимулювання: здійснюється за рахунок державного бюджету (50%) та виробничих суб'єктів-замовників, які використовують створені нововведення;

– розвиток самофінансування за рахунок різних форм інтеграції науки з виробництвом та співробітництва із зарубіжними інвесторами.

Перспективність інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва в умовах інтеграційних процесів формує високий рівень ризику при запровадженні інноваційного аграрного продукту. Розв'язання всіх цих проблем потребує інвестицій. Ключову роль у забезпеченні ефективного розвитку інноваційних процесів на підприємствах галузі рослинництва відіграє інноваційний потенціал як система чинників та ресурсів, який включає в себе:

– ринковий потенціал – відображає рівень забезпеченості можливостей підприємства зовнішнім ринковим потребам інновацій, які постійно генеруються відповідним ринковим середовищем;

– інтелектуальний потенціал – визначає можливості генерації інновацій, доведення їх до рівня нових технологій, конструкцій,

організаційних та управлінських рішень в розвиток підприємств галузі рослинництва;

– кадровий потенціал – характеризує можливості персоналу та робітників підприємства застосувати нові знання і технології, організаційні й управлінські рішення, виконати розробку і виготовити нову інноваційну аграрну продукцію;

– техніко-технологічний потенціал – здатність оперативно переорієнтувати виробничі потужності та налагодити економічно ефективно виробництво нової аграрної продукції, яка відповідає ринковим потребам;

– інформаційний потенціал – інформаційна забезпеченість підприємства галузі рослинництва, ступінь повноти і точності інформації, необхідної для прийняття ефективних інноваційних рішень;

– фінансовий потенціал – відповідність фінансового стану інвестиційної привабливості, кредитоспроможності й системи ефективного управління фінансами підприємств галузі рослинництва щодо забезпечення стійкості інноваційної діяльності на всіх етапах інноваційного циклу;

– мотиваційний потенціал – характеризує можливість підприємства щодо приведення у відповідність і узгодження різноспрямованих інтересів суб'єктів інноваційного процесу: розробників інновацій, інвесторів, постачальників тощо;

– комунікаційний потенціал – наявність комунікаційних зв'язків, які відображають рівень визначеності й ефективності взаємодії підприємства з елементами зовнішнього середовища, що сприяють реалізації мети інноваційної діяльності;

– науково-дослідний потенціал – відображає наявність створеного резерву результатів науково-дослідних робіт, достатнього для генерації нових знань, спроможність проведення досліджень з метою перевірки ідей новацій і можливості їхнього використання у виробництві нової продукції.

Важливим аспектом забезпечення інноваційного процесу підприємств галузі рослинництва є створення умов для їх стабільного фінансування. Контури моделі розвитку інноваційної діяльності формуються різними інституціями регламентуючого та стимулюючого призначення.

За рахунок і під впливом аграрних інституцій в аграрній галузі має бути створена аграрна інноваційно-інвестиційна система (АІС). АІС – це сукупність взаємозалежних аграрних наукових установ і організацій, інших структур приватного й державного секторів, а також установ фінансово-кредитної системи, які у взаємодії один з одним зумовлюють генерацію й поширення нових знань і технологій, їх фінансове забезпечення в межах аграрної галузі.

Аграрна інноваційно-інвестиційна система як сукупність інституцій забезпечує комплексність і системність інноваційного процесу,

враховуючи його національні й галузеві особливості. Її завданням є розбудова цілісної системи зв'язків між суб'єктами, які зацікавлені у розробці та впровадженні інновацій в аграрній галузі (табл. 1).

Таблиця 1

Структура аграрної інноваційно-інвестиційної системи

АГРАРНА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА СИСТЕМА (АІС)		
ПІДСИСТЕМИ АІС		
ІННОВАЦІЙНА	ІНВЕСТИЦІЙНА	УПРАВЛІНСЬКА
ЕЛЕМЕНТИ		
Інноваційні фірми, кластерні структури, стратегічні альянси; НДДКР-лабораторії. Інноваційна інфраструктура та інституції (система захисту прав власності; центри трансферу технологій, заклади профпідготовки і т. ін.)	Комерційні банки, інвестиційні фонди і компанії, система фінансування інновацій; методи, механізми і інструменти залучення коштів на проведення наукових досліджень і розробок.	Організаційно-управлінські інституції, що відповідають за визначення інноваційних пріоритетів, координацію наукових досліджень і розробок, організацію ресурсного забезпечення інноваційної діяльності.

АІС як система складається з таких підсистем (рис. 12):

– інноваційної підсистеми, у функції якої на стадії фундаментальних досліджень входить генерація ідей, концепцій та рекомендацій і т. ін., що надаються у вигляді інноваційного продукту, який на стадії прикладних досліджень трансформується в інноваційну продукцію у вигляді нових аграрних технологій, нових сортів рослин або рослин з поліпшеними властивостями і т. ін.;

– інвестиційної підсистеми, у функції якої входить фінансове забезпечення всіх стадій інноваційного процесу, використовуючи різні фінансові джерела, схеми інвестування та інструменти, які надає ринкова економіка;

– управлінської підсистеми, у функції якої входить управління та координація науковими дослідженнями та розробками, організація ресурсного забезпечення інноваційної діяльності, реалізація інноваційного процесу у відповідності з визначеними інноваційними пріоритетами і т. ін.. Функції управлінської підсистеми може здійснювати, наприклад, інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН України – єдина в Україні наукова установа, яка визначає основи

державної і науково-технічної політики, координує, організовує і проводить наукові дослідження.

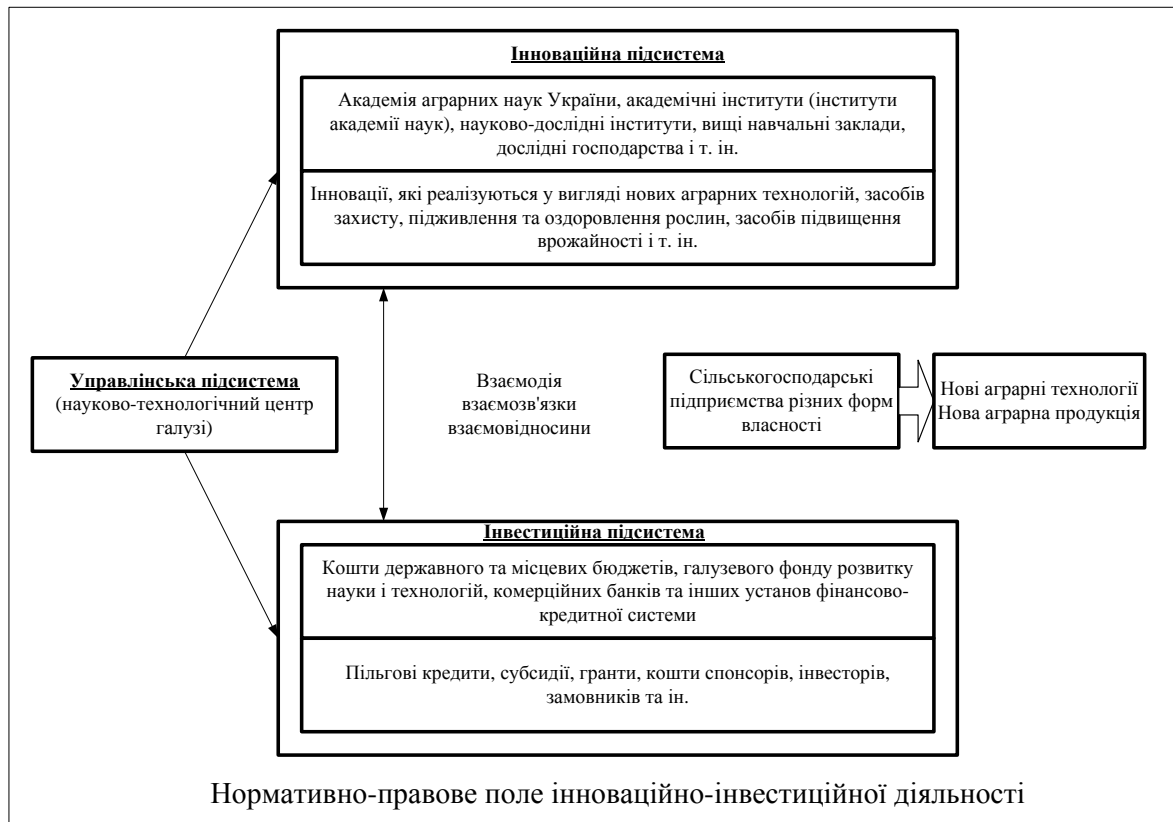

Рисунок 12 – Схема аграрної інноваційно-інвестиційної системи

Реалізація стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва має позитивний вплив на суб'єкти аграрного ринку у різних сферах їх функціонування

Ефективний розвиток інноваційних процесів в аграрному секторі відбувається при забезпеченні оптимальних взаємозв'язків в трьох відносно самостійних сферах: наука, техніка, виробництво.

Підвищення ефективності продукції галузі рослинництва в першу чергу пов'язано з підвищенням врожайності. Для підвищення врожайності необхідно:

- своєчасне застосування мінеральних і органічних добрив. Внесення їх у ґрунт в повному обсязі і з дотриманням технології виробництва продукції рослинництва;

- підвищення матеріальної зацікавленості в результатах праці;
- дотримання технології вирощування різних культур;
- застосування гербіцидів, з метою боротьби з бур'янами;
- впровадження більш високоврожайних і посухостійких сортів.

Реалізація стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва має позитивний вплив на суб'єкти аграрного ринку у різних сферах їх функціонування (рис. 13)

Рисунок 13 – Результативність інноваційної стратегії розвитку підприємств галузі рослинництва у різних сферах їх функціонування

Позитивні перспективи розвитку підприємств галузі рослинництва в умовах прискорення інтеграційних процесів можливі за рахунок досягнення ефективного функціонування інноваційної складової роботи даних підприємств та створення умов до кооперування і розробки заходів щодо державної фінансової підтримки.

Розробка програми розвитку аграрного бізнесу, повинна включати:

– інституціональні механізми збільшення або стримування розмірів підприємств шляхом стимулювання кооперації підприємств (з відповідним зниженням ставок податків);

– введення податку на приріст капіталу.

Нова стратегія розвитку підприємств галузі рослинництва повинна відповідати перспективності розвитку сільських територій та чітко формулювати стратегічну мету.

Розв'язання проблеми виведення підприємств галузі рослинництва на інноваційний шлях розвитку вимагає проведення послідовної інноваційної політики, яка включала б низку основних стратегічних напрямків:

– стимулювання інноваційного розвитку вітчизняного сільського господарства, що в першу чергу потребує державної фінансової і законодавчої підтримки;

– збільшення зростання виробництва продукції рослинництва, як бази нарощування потенціалу продовольчої безпеки країни.

Кожна з цих проблем вимагає серйозних заходів свого розв'язання, шляхом встановлення більш сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату для підприємств галузі рослинництва та надання прямих державних субсидій на основні види сільськогосподарського виробництва. Більшість підприємств галузі рослинництва через швидке скорочення виробничого потенціалу вимагають серйозної фінансової підтримки з боку держави навіть для досягнення стадії фінансової рівноваги. Аграрна політика повинна бути орієнтована на стійкість і зростання виробництва з урахуванням небезпеки його можливого спаду. При цьому необхідно стимулювати всі форми господарювання, які забезпечують найбільш ефективно використання ресурсів і приріст виробництва продукції рослинництва.

ВИСНОВКИ

Сучасний розвиток аграрної сфери економіки України вимагає змін в організації виробництва на регіональному та національному рівнях, що є основою для активного формування нового типу економічних відносин між економічними суб'єктами, а також організації нових механізмів сталого розвитку аграрних галузей, зокрема галузі рослинництва в сільськогосподарських підприємствах, реалізації їх економічних інтересів.

Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва займає ключове місце в розвитку економіки, оскільки визначає організаційні, економічні та правові важелі організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва, відображає систему державного регулювання розвитку інноваційного аграрного підприємництва та досліджує умови інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції рослинництва.

Саме тому Концепція організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва спрямована на розв'язання проблем пов'язаних з функціонуванням та розвитком всіх її складових.

Інноваційний тип розвитку – характеризується перенесенням акценту на використання принципово нових прогресивних технологій, переходом до випуску високотехнологічної продукції, прогресивними організаційними і управлінськими рішеннями в інноваційній діяльності, що стосується як мікро-, так і макроекономічних процесів розвитку.

Важливим елементом структурної перебудови, що забезпечить збільшення виробництва конкурентоспроможної продукції рослинництва та зміцнить експортний потенціал аграрного сектора економіки, є застосування результатів науково-технічного прогресу й переведення галузі на інноваційну модель розвитку. Галузь рослинництва як сфера діяльності, що лежить в основі продовольчої безпеки країни та регіону, експортного потенціалу та соціально-економічного розвитку, потребує неперервного моніторингу стану та тенденцій її розвитку. Це дасть можливість вчасно виявити існуючі проблеми та потенційні можливості як виробників продукції рослинництва, так й галузі в цілому. Забезпечення достатнього рівня ефективності та конкурентоспроможності підприємств галузі рослинництва у сучасних умовах передбачає організацію виробничого процесу на умовах інноваційного розвитку.

Концепція направлена на розв'язання проблем інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва. В Концепції було визначено заходи щодо реалізації державної підтримки інноваційної діяльності підприємств галузі рослинництва, запропонований організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку аграрних підприємств, а також створення аграрної інноваційно-інвестиційної системи (АІС), що являє собою сукупність взаємозалежних аграрних наукових установ і організацій, інших структур приватного й державного секторів, а також установ фінансово-кредитної системи, які у взаємодії один з одним зумовлюють генерацію й поширення нових знань і технологій, їх фінансове забезпечення в межах аграрної галузі.

Концепція спрямована також на вирішення питань, щодо ефективного впровадження інноваційного процесу на підприємствах галузі рослинництва, що дозволило сформулювати умови для прискорення науково-технічного прогресу в аграрній галузі та активізації інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва в умовах прискорення інтеграційних процесів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аграрний сектор економіки України (стан, минуле і майбутнє). / За ред. Саблука П.Т., Месель-Веселяка В.Я., Федорова М.М. – К.: ННЦ “ІАЕ” УААН, 2009. – 800 с.
2. Ареф’єва О. В., Коренков О. В. Управління потенціалом розвитку підприємств: Монографія. – К.: ГРОТ, 2004. – 200 с.
3. Бабарика О.В. Впровадження інновацій у сільському господарстві // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2012. - №2(18). – С. 26-30
4. Багрова І.В. Економічний механізм забезпечення надійності інвестиційних проектів: методологічні засади та їх практичне застосування / І.В. Багрова, Т.С. Яковенко // Вісник економічних наук України. – 2009. – № 1(15). – С. 29-33.
5. Базилевич А.И. Инновационный менеджмент предприятия: учеб. пособие для вузов / А.И. Базилевич; под ред. В.Я. Горфинкеля. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2009. – 231 с.
6. Бачевський Б.Є. Потенціал і розвиток підприємства / Б.Є. Бачевський, І.В. Заблудська, О.О. Решетняк; навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.
7. Березін О.В. Економічний потенціал аграрних підприємств: механізми формування та розвитку: монографія /О.В. Березін, О.Д. Плотник. – Полтава: ІнтерГрафіка, 2012. – 221 с.
8. Беренштейн Б. Л. Формування аграрного ринку / Б. Л. Беренштейн // Економіка АПК. – 2006. – С.98-103.
9. Богашко Л.О. Еволюція теоретичних підходів до інноваційного розвитку в економічній науці / Л.О. Богашко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2013. – № 2. – С. 23-29.
10. Братко О. В. Особливості формування оцінки інвестиційної привабливості економіки / О. В. Братко // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 8. – С. 16-20.
11. Брюховецька Н.Ю. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик / Н.Ю. Брюховецька, О.В. Хасанова // Економіка промисловості. – 2009. – № 1(44). – С. 110-117.
12. Вініченко І.І. Інвестиційна діяльність аграрних підприємств: монографія / І.І. Вініченко. – Донецьк: Юго – Восток, 2010. – 444с.
13. Володін С. А. Інноваційний провайдинг на науковому аграрному ринку / С. А Володін // Економіка АПК. – 2006. – № 8. – С. 9-20.
14. Гавва В. Н.. Потенціал підприємства: формування та оцінювання: [навч. посіб.] / В. Н. Гавва, Е. А. Божко. — К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 224 с.

15. Галиця І. Б. Симбіозна форма організації інноваційного бізнесу. Обґрунтування ефективності інноваційних концернів / І. Б. Галиця // Вісник НАН України. – 2001. – № 7. – С. 34-37.
16. Давідов М. В. Шляхи організаційно-фінансового забезпечення інноваційного процесу на підприємствах України // Актуальні Проблеми Економіки. – 2008. – № 4. – С. 130-134.
17. Єрмаков О. Ю. Інноваційно-інвестиційне забезпечення виробничої діяльності сільсько-господарських підприємств: Монографія // О. Ю. Єрмаков, А. А. Гребеннікова. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2011. – 140 с.
18. Ільчук В.П., Садчиков В.С. Організаційно-економічні форми аграрного бізнесу в умовах розвитку ринкових відносин / В.П. Ільчук, В.С. Садчиков // матеріали міжнародної науково-практичної конф. [Екологічна безпека та збалансоване природокористування в агропромисловому виробництві], (Київ, 25-26 вересня 2013 р.). – К.: ДІА. – 2013. – С. 67-74.
19. Ільчук В.П., Садчиков В.С. Шляхи підвищення фінансово-економічної безпеки підприємств аграрного бізнесу / В.П. Ільчук, В.С. Садчиков // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». – 2013. – № 2 (66). – С. 209-218.
20. Інноваційні трансформації аграрного сектора економіки: [моногр.] / [Шубравська О. В., Пасхавер Б. Й., Молдаван Л. В. та ін.]; за ред. О. В. Шубравської; НАН України, Інститут економіки та прогнозування. – К.: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2012. – 496 с.
21. Канінський П. К. Розвиток обслуговуючої кооперації в сільському господарстві України / П. К. Канінський, В. К. Збарський, В. О. Цимбал; за ред. проф. В. К. Збарського. – К. : ННЦ ІАЕ, 2010. – 224 с.
22. Ковальчук М.М. Тенденції розвитку інвестиційної діяльності у сільському господарстві та вплив на її результати// Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – № 20(7). – С. 165-171
23. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібник / Н. С. Краснокутська. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
24. Кузьміна Э.В. Бюджетирование как основа оптимизации управления финансовыми ресурсами в агрохолдингах / Э.В. Кузьмина // Вестник Волгоградского государственного университета. Сер. 3, Экономика. Экология. – 2013. – №2 (23). – С. 201.
25. Лапко О. О. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання: [монографія] / О. О. Лапко. – К.: ІЕП НАН України, 1999. – 254 с.

**КОНЦЕПЦІЯ
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ
РОСЛИННИЦТВА**

Ільчук Валерій Петрович
Садчиков Віктор Сергійович